

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Exemplar Concionatorum D. Paulus. cap. 20.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

dam dixerit. Poeta nascitur. Orator fit. Quod D. Hieronymus de intelligentia scripturarum ait aptissime in Concionatores quadrat. sine monitore securos, cum tamen certum sit in qualibet arte neminem sine praeiio, ac monstrante semitam posse ingredi. De ipsa Declamatione haecenus; Ipse autem Vfus verè concionandi in publicis templis, & Experientia sicut in omni arte necessaria est; nemo enim repente fit summus: & maxime in oratoria facultate; Aliter enim noui Concionatores, sicut & medici; Aliter iidem, postquam longa exercitatione, edocti sunt exequuntur id munus, modò in omnibus diligentiam voluerint adhibere, quam vltimo loco inter exercitationes supra nominavi.

Denique cum haecenus de paranda rerum scientia, & exercitamentis ad bene dicendum actum sit, placet adijcere saluberrima quaedam praecepta, quae Egregius & verè Angelicus Doctor Thomas roganti cuidam, vt modum doceret, in studiorum progressu, seruandum, quo ad perfectionem scientiae perueniret, praescripsit, & videntur mihi breuia quaedam, certissimaque decreta similia praestantissimi medici Aphorismis. Haec est inquit monitio mea, & instructio tua. Tardiloquum te esse iubeo: Conscientiae puritatem amplectere: Orationi vacare non desinas: Cellam frequenter diligas, si vis ad cellam vinariam introduci. Omnibus te amabilem exhibe: Nihil quaere penitus de factis aliorum; Nemini te multum familiarem ostendas; quia nimia familiaritas parit contemptum; & subtractionis a studio materiam subministrat; Discursus super omnia fugias: Sanctorum, & bonorum imitari vestigia, non omitas; Non respicias a quo audias, sed quicquid boni dicatur, memoriae commenda: Ea quae legis, & audis, fac vt intelligas: De dubijs te certifies, & quicquid poteris in armariolo mentis reponere satagè: Altiora te, ne quaesieris; Haec si sectatus fueris, ad id attingere poteris, quod affectas.

Epist. ad Paulinũ .

Vfus Concionandi.

D. Thomae consilia ad scientiam acquirendam.

D. Thomae in op.

Exemplar Concionatorum Paulus, & erga eũ Deuotio. Cap. XX.

SIt haec postrema huius primae partis obseruatio, eamque veluti regium signum notet, & imprimat. Omnium ornamentorum, quae Christiano Oratori necessaria numerauimus, in aliqua perfectissima imagine proponamus exemplum.

Quem autem nisi Doctorem gentium eligamus, qui est electus a Deo, vt Christi nomen coram gentibus, & Regibus, &

M 3 filijs

filij Israel deferret? In hoc, tanquam in absolutissima forma, habent omnes Diuini verbi præcones, quæ imitentur, cum præstantissimas virtutes, tum eruditam, facundamq. sapientiam, quæ duo in Concionatore diximus, hæcenus requiri. Atque hæc cum primis in Paulo eminere, ea de causa, docebo, vt me, atque omnes huic muneri addictos excitem, ad aliquæ pietatis affectum, in hunc mirabilem, & cœlestem virum, cuius ope adiutus, meritò sperare quis possit in bonum se, & vtilem populo Dei ad salutem æternam ministrum euasurum.

*In præfat.
epist. ad
Rom. ini-
tio.*

Hanc sui profectus causam D. Chrysostomus profretur, Neque enim nos, inquit, quæ scimus ab ingenij bonitate, atque acumine scimus, sed, quod illi nos viro impensè affecti, ab illius lectione nunquam discedimus; siquidem qui amant, ante omnes, eorum facta norunt, quos amant.] Multas quidem supra virtutes recensuimus, quibus Christianus Orator imitari debet; quarum veluti radicem, amorem Christi ponimus in Concionatore, hic autem vsque adeò, eminet in Paulo, vt commodè transferri posse videatur in eum illud Bernardi, qui contemplatus in Christo, præsertim Cruci affixo, diuina

*Ser. 64. in
Cant.*

in nos charitatis ardorem, in hæc verba prorupit. Quid amore violentius? de Deo triumphat amor; planè si Paulum intueamur, & incendium illud immensum amoris Christi, quæ totus ardebat, inspiciamus, de eo quoque optimè pronuntiare potest, de Paulo Christi amor triumphat. nec verebor ipsum Paulum, Trophæum amoris Christi appellare. Non enim amor, quem erga Christum Paulus habuit, solum eius cor possedit: nec modò regnauit in eius pectore, sed planè de toto Paulo triumphauit; eumque veluti suæ victoriæ gloriosum trophæum, ac spectaculum per totum prope orbem circumtulit. Magnum est quod possederit, amplum quod regnarit, & gulare, quod etiam tanquam ad suam ostentandam vim, & gloriam triumpharit.

*Amor Christi
possedit
Pauli cor.*

Act. 9.

Tunc primum profectò possedit, cum ab ipsomet Christo, quæ est magna Pauli gloria, vocatus prope Damascum, & prostratus, totum ei cor suum tradidit: Vix audierat, Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris; cum & ipse succlamauit: Domine quid me vis facere? sensit tunc se adeo Christi amore, tanquam aurea catena vinciri, vt iam nullo alio magno titulo gloriari posset, quam eo, quo postea vsus est. Paulus vincit Iesu Christi. Fuerat aliquando spirans minarum, & cordis contra Christi Ecclesiam, sed vbi sanctissimi nominis Iesu

Eph. 3.

suau-

suauitas, tanquam balsamum cor eius perfudit, cepit per omnes gentes illius odorem ita afflare, ac spirare, ut dicere non dubitarit, Christi bonus odor sumus in omni loco. Parum dixi Paulum ab amore Christi possessum, nisi etiam in eo regnasse intelligamus. Nam si heroicis, ac planè diuinas actiones, quas in euangelio promulgando exercuit, innumerabilesque, & grauissimas consideremus ærumnas, quas pertulit, vna Christi imperante, & urgente charitate, non ne hanc rectè dicemus in Paulo tamquam in affluentissimo regno sese iactasse & magnificentum quemdam in eo dominatum exercuisse? Quis Pauli amorem erga Christum, & Ecclesiam in tot præclaris obeundis facinoribus, explicet, dum ad Christi nomen propagandum latè omnes peragraret terras, & omnibus se debitore profiteretur Græcis, & Barbaris, Sapientibus, & insipientibus? Quasi vniuersum mundum genuisset, sic currebat, sic omnes in Regnum Dei festinabat inducere, docendo, pollicendo, orando, terrendo, tanta prudentia, & modestia, ut omnibus morem gereret, & omnibus omnia fieret, ut omnes Christo lucrifaceret. En tibi Atlantem, non fabulosum illum, sed verè de Cælo demissum, totum Ferrarum orbem humero sustinentem. Ecce tibi diuinum Proteum in figuras omnes sese quodammodo vertentem. Sanè de Paulo congruentius prædicatur, quod de sole dicitur. Vas admirabile opus Excelsi, magnus Dominus, qui fecit illum, & in sermonibus illius festinauit iter. Admirabile plane vas, per quod Deus, ut per instrumentum, tam multa fecerit, & tanta celeritate. Atque illud in primis mirum est quod tantas, tamque arduas res, inter pericula, molestias, atque hominum sæuientium minas, & iniurias perpetraverit, ad eò ut mortales omnes in Paulum conspirasse viderentur, & tamen per Paulum conuertebantur ad Deum, & per illum, quem volebant modis omnibus perditum, salutem æternam consequerentur. Cogita, inquit, Chrysost. prius pelagi sæuientis furorem, & tunc demum vim gubernatoris intelliges: totum hoc amori Pauli in Christum debetur, qui regnum in eo suum per has expeditiones, & illustria facta exercebat. Sed non minor erat in tam multis tempestatibus constantia mentis, & inuictus in rebus aduersis tolerandis animi vigor. Nulum mare ita sæuis fluctibus agitatur, ut assiduè quatiebatur ærumnis pectus Apostoli. Nec tamen imaginem habeo, qua mihi verius proponam incurstantes assiduè, ac vndique in eu, calamitates, quam immane aliquod fretum, quod perpetuò vr-

M 4 geant,

Amor Christi in Pauli pectore regnauit.

Primo. In Actionibus hæreticis patris.

Rom. 1.

Eccel. 43.

In aduersis Constantia.

2. Cor. 7. geant, & conuoluant procellæ. Foris pugnae, intus timores, angoresque interdum aded graues, vt ipsemet, cui illud erat
 2. Cor. 1. animi robur, dicat, grauati sumus supra modum, ita vt tæde-
 2. Cor. 11. ret nos etiam viuere. Instantia quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum; Exteriora quis numeret famem, nuditatem, cachernas, carceres, bestias, iniurias, pericula fluminum, latronum, fallorum fratrum, maris, mortis etiam, cum dicat, quotidie
 1. Cor. 15. morior propter vestram gloriam. Audi ipsum. vsque in hanc
 1. Cor. 4. horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cedimur, & instabiles sumus. Sed aspice tot inter procellas, ac fluctus scopulum eminentem, ac firmum, Maledicimur & benedicimur; blasphemamur & obsecramur; persecutionem patimur & sustinemus, parum est hoc, superabundo (inquit) gaudio in omni tribulatione, tanquam vas nimirum plenum quod undique effluit. Sed & hoc parum est: adiciat igitur. Gloriamur in tribulatione; imo adhuc inuitat amicos, vt sibi gratulentur, ac si ad magnam esset dignitatem, aut felicitatem euectus. Si immolor super sacrificium fidei vestrae, in hoc gaudeo, & congratulor omnibus vobis, id ipsum & vos congratulamini mihi. Totum hoc ardentissimo Pauli amori adscribi debet, quo erga Christum, & propter eum in totam Ecclesiam habebatur, implebatur, ardebat. Qui ita planè in eius corpore animoque regnabat, vt stimularet eum perpetuo ad multa agenda præclarè, ad grauissimas tolerandas ærumnas inflammaret.

Amor Christi de Paulo triumphat.

Quid autem dico regnabat? verius omnino dixerim Christum amorem ita de Paulo triumphasse, vt ipsum totum planè absorberit, & transformarit in eum, nihil vt aliud in Paulo videtur possit, & dignosci, quam Christus. Circumspice Christiane orator oculis mentis totum Paulum, liquido cognosces quæ omnes eius cogitationes, desideria, verba, omnia denique studia spectauerint, videbis nusquam, nisi recta in Christum tetendisse, cuius amore ardentissimo flagrabat. Ipsum interroga, & ex ipso responsum accipe. Dic oro te Beatissime Patre, quæ sunt illæ tuæ multæ literæ, quibus vel ad infaniam adduci putabar; Quidnam illud est in quo scientiæ, & sapientiæ tuæ summa sita est? Respondet profectò. Non iudicavi me scire aliquid nisi Christum. Quid est inter omnia bona quod plurimi æstimas? dicet. Existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini nostri, propter quem omnia detrimentum feci, & arbitratus sum vt iter-

1. Cor. 2.
Philip. 3.

cora;

cora, vt Christum lucrificiam. Dic Paule qua in re maximè Gal. 6.
 gloriaris? audies. Mihi absit gloriari, nisi in Cruce Domini
 nostri Iesu Christi: Quæ species est tuæ voluntati ad amandum
 maximè proposita? Quis (inquit) nos separabit à charitate Rom. 8.
 Christi, Tribulatio, an angustia, an fames? & si quis non amat
 Dominum nostrum Iesum Christum sit anathema. Quenam Philip. 1.
 sunt pectoris tui ardentissima vota? desiderium habens dissol-
 ui, & esse cum Christo. Pro cuius amore libenter, & cruciari
 optas, & mori? Non solum alligari, sed etiam mori, paratus Aēt. 4.
 sum propter nomen Iesu. Et quisnam est qui in te loquitur?
 An experimentum quaritis eius, qui in me loquitur Christus? 2. Cor. 13.
 Quenam est tuarum Concionum materia? Nos prædicamus
 Christum, Crucifixum. Cum quonam libenter versaris? Chri- 1. Cor. 1.
 sto confixus sum Cruci. Qua in re, tua vitæ solatia collocaſti? Gal. 2.
 sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum 2. Cor. 2.
 abundat consolatio nostra. Quæ signa, & cuiusnam rei defers
 in tuo corpore? Ego stigmata Domini mei in corpore meo por-
 to. Qualis, & quanam est vita tua? Vivo ego iam non ego, vi- Gal. 2.
 uit vero in me Christus. & Mihi viuere Christus est, & mori lu- Phil. 1.
 crum. Videsne quanta cum gloria de Paulo triumphat amor
 Christi? audisne quam mirifice effulgeat in Paulo concionato-
 rum omnium exemplari absolutissimo hæc virtus?

Hinc iam facilè quiuis etiam me tacente intelliget quales
 in eo ceteræ Christiani Oratoris laudes extiterint. Planè lon-
 ge melius de hoc electionis vase dicentur illa verba Eccl. quã Eccl. 50.
 de Onia Sacerdote, tanquam vas auri solidum ornatum omni
 lapide pretioso. Aureum planè vas ob fulgentissimam sapien-
 tiam, & charitatem: Solidum ob summam, & præstantissi-
 mam eius animi firmitatem, atque constantiam, vt merito di-
 cat Chrysost. Quidnam aliquis illam Pauli animam vocet, au-
 reamne, an adamantinam? Certè vtrumque; Ornatum autem
 omni lapide pretioso ceterarum virtutū videlicet ornamentis
 à diuina manu elaboratum, vt iure cum eodè Chris. Pauli ani-
 mum, Paradisum vocemus omnium deliciarū. Quis igitur cogi-
 tatione, nedum oratione consequi possit ex illo Christi amore,
 quantus manarit Orationis spiritus, quantus contemplationis
 ardor cum dicat orabo spiritu, orabo & mente, & iterum. Mē- 1. Cor. 14.
 te excedimus Deo, ex quibus excessibus quantam consolationū 2. Cor. 5.
 copiam perceperit, ipsè solus nouit qui expertus est. Quanta
 in proximos, & fratres charitas tāquam e fonte redundauerit, 1. ad Phi-
 Cum dicat, eò quod habeam vos in corde, & in vinculis meis: lip.
 testis

- testis mihi est Deus quomodo cupiam omnes vos in visceribus Iesu Christi, Et iterum fratres mei charissimi, & amantissimi
1. *Theff.* 2. gaudium meum & corona mea. Et desiderantes vos, cupide volebamus tradere vobis non solum Euangelium sed etiam
2. *Cor.* 12. viscera nostra quoniam charissimi facti estis nobis. & Non quero quae vestra sunt, sed vos, Ego libenter impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris. Quanta vita, ac morum
3. *ad Tim.* probitas; cum dicat. Tu autem assequutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem patientiam & ad *Cor.* Imitatores mei estote, sicut & ego
1. *Cor.* 11. Christi; & ad *Philip.* sicut audistis & vidistis in me, Quod audiebant a Paulo, hoc plane videbant in Paulo. Nam cum praedicatio a vita discrepat, doctrina se ipsam destruit. Qualis consuetudo eius esset, testatur ipse ad *Theff.* Vos Testes estis, &
1. *Theff.* 2. Deus quam sancte & iuste, & sine querela vobis, qui credidistis fuimus, qualiter unum quemque vestrum (sicut Pater filios) deprecantes vos & consolantes testificati sumus ut ambularetis digne Deo: Quanta sollicitudo ne quempiam offenderet omnia sustinemus (inquit) ne quod offendiculum demus Euangelio Dei. Quanta morum simplicitas, & candor? gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae, quod in simplicitate cordis, & sinceritate Dei, non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conuersati sumus in hoc mundo. Quanta puritas intentionis? non sumus ut plurimi adulterantes verbum Dei, sed
1. *Cor.* 1. ex sinceritate, sicut ex Deo coram Deo loquimur in Christo, & ad *Theff.* neque aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis neque in occasione auaritia. Deus testis est. Neque quarentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab alijs. Quanta in eo animi demissio? cum se indignum nomine Apostolorum existimet, & omnium sanctorum se minimum appellet, & abortiuum, & persecutorem Ecclesiae, accuset? quanta alacritas in paupertate spiritus? habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus, sicut egentes, multos autem locupletantes, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Adeoque, ut etiam suis manibus laboraret ad victum sui, & suorum. Quanta sui corporis afflictio? cum scribat, Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes, ut & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris. Et, ego autem sic
2. *Cor.* 4. curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo; ne cum alijs praedicaui, ipse reprobus efficiar. Quanta prudentia?

tia? dum se accommodare ad captum omnium studet? facti
 sumus parvuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foueat fi-
 lios suos. Et quanta libertas in predicando Dei verbo? Quan-
 ta industria dum modò laudat, modò arguit, aliquando obse-
 rat, nonnunquam consolatur, interdum minatur, & terret?
 Ad Cor. quid vultis in virga veniam ad vos? & iterum, Ipse
 autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem, & mode-
 stiam Christi. Rogo autem vos ne presens audeam pro ea con-
 fidentia, qua existimor audere, & infra. Quales sumus verbo
 per epistolas absentes, tales, & presentes in facto.

Sed præter virtutes absolutissimi Concionatoris, etiam in
 Paulo est, quod admiremur sapientissimam quamdam eloquen-
 tiam, & sanè diuinam ad persuadendum efficacissimam, quod
 secundo loco posueram; quam & paucis expediam; ne forte
 quis existimet eloquentiam Paulo defuisse. Sed animaduer-
 te duplicem esse eloquentiam; altera in verborum maxime
 nitore sita est, in ornatu, & fuce sermonis ad aurium potius
 oblectamentum, quam ad animi motum comparata, quam
 sophisticam melius loquentiam, quam eloquentiam dixe-
 ris. Altera quæ in sententiarum pondere posita est, vt per-
 suadendo animos bonis moribus imbuat. Sed habet Spiri-
 tus sanctus suam diuinam Rhetoricam, & eloquentiam lon-
 gè præstantiorem, in qua Diuum Paulum excelluisse adeo dici-
 mus, vt nihil supra addi possit, neque sapientius, neque vehem-
 entius illa eloquentia, qua eius Epistolæ scribuntur, & qua
 loquebatur tanta efficacia, vt meritò Augustinus, vt ferunt,
 optarit Paulum prædicantem audire, & Lycaonij (vt est in Act.)
 eum Mercurium appellarint, tanquam eloquentiæ Deum; & eo
 disputante tremefactus sit Præses Romanus. Et planè tria erant
 in Pauli eloquentia, quæ admirationem facerent. Primo quia
 erat omnino spiritualis; quam à Spiritu sancto dictante acce-
 perat, sicut ipse testatur. Nos autem, inquit, non spiritum hu-
 manum mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est, vt sciamus
 quæ à Deo donata sunt nobis, quæ & loquimur, non in doctis
 humanæ sapietiæ verbis, sed in doctrina spiritus, spiritualibus
 spiritualia comparantes; hoc est spiritualibus, ac diuinis miste-
 rijs spiritualem etiam eloquentiam eiusdem Spiritus sancti ope
 accommodando. Secundo erat Diui Pauli eloquentia non
 emendicata, non affectata, sed nata ex vberissimo sapientiæ fon-
 te, quem in eius pectore Deus procreauerat; quæ quanta esset
 quis dicat, cum raptus fuerit vsque ad tertium Cælum, vt
 disceret,

1. Cor. 9.
 1. Thess. 2.
 1. Cor. 9.

1. Cor. 4.
 2. Cor. 10.

De Sapiaentia
 Pauli & elo-
 quentia.

Duplex elo-
 quentia.

Act. 24.

Eloquentia
 Pauli admi-
 randa rribus
 titulis.
 1. Cor. 2.

disceret, quæ nec licet homini loqui, & ea quæ postea docuit non ab homine, neque per homines, ut ipse testatur, acceperit; sed Deum ipsum habuerit Doctorem. Quin in Paulo affirmat maiorem fuisse Chrysostomus sapientiam, fonte illo Paradisi, qui in quatuor diuisus flumina omnia suis aquis irrigabat. Tertio erat Pauli eloquentia efficax, & ad persuadendum potens, quod euentus docet cum tanta in toto terrarum orbe patrauerit. Chrysostomus probat Paulum eloquentiæ suæ vi, antequam miracula ederet Iudæos, qui Damascum colebant confundisse, Græcos supplantasse, & sola eloquentia per id tēpus victoriā reportasse aduersus eos qui Antiochiæ Iudæismum sequi cepissent, eloquentiæ auxilio pugnasse. Areopagiti vna cum vxore ob vim eloquentiæ, illius audita cōcōne sequutum eum fuisse. Cum Epicureis, cum Stoicis disputationes habuisse. In vrbe Thessalonica, Epheso, Corintho, Roma ipsi acriter, & eloquenter disputantem multos, ad Christum adduxisse. Quod autem Paulum Lycaones Mercurium esse vellent, id non quidem a signis, sed ab eloquentia profectum; & addit Chrysostomus. Cum igitur Paulum constet, tum ante miraculorum editionem, tum in medijs ipsis miraculis magnam adhibuisse eloquentiam, qua fronte sustinebunt idiotam illum indicare, cuius magna fuit apud omnes qua disputantis, qua concionantis admiratio? D. Augustinus admiratur Pauli eloquentiam in eius epistolis maiorem, quam in oratoribus secularibus, exemplum affert illud. Gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientiam probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit & quæ sequuntur. Hic (ait Augustinus) si quis imperitè perit, artis eloquentium præcepta, Apostolum sequutum fuisse contendat, non ne à Christianis doctis, indoctisque ridebitur? & tamen eloquentissima loquitur secundum eloquentiæ præcepta, ut Augustinus ibidem probat, & subdit. Sicut ergo Apostolum præcepta eloquentium sequutum non dicimus; ita quod eius sapientiam sequuta sit eloquentia non negamus. 2. Cor. 11. affert etiam exemplum aliud cum cogeretur se laudare, hæc sibi velut insipientiam tribuens, quam sapienter, quam eloquenter dicit? Quanta sapientia (ait Augustinus) hæc sint à Paulo dicta, vigilantes vident, quanto vero eloquentiæ concurrerint flumine, etiam qui stertit, aduertit, sed in re clarissima quid moror? Hæc à me de Diuo Paulo dicta sunt non tam ut in citis Encomia digrederer, quam ut cum omnibus, qui concionandi munus

annus proficentur ad imitandum proponerem, vt eum Patronum habeant, vt ad eius opem confugiant, vt epistolas illius lectione assidua terant, vt in singulis ferè concionibus libenter aliquam ex eius sententijs aptè depromant, atque perpendant.

Addam etiam his appendicem, vt post Diuum Paulum, eligat sibi quisque aliquem ex sanctis Patribus patronum, peculiari cuiusque studio, & librorum eius continuo vsu lectione frequentet. Ego planè sequutus communi consilio omnium in hac parte rectè sentientium, consulerem Diui Chrysostomi Conciones, & commentarià libenter, & crebrò euoluenda, tum ob grauitatem rerum moralium, quas ad populum trahebat, tum ob aureum eloquentiæ flumen varium, graue, populare ad persuadendum efficax, & imprimis frugiferum. Placet etiam, vt quis peculiari pietate feratur in Diuum Gregorium, cuius doctrina est grauibus sententijs referta, ad mores hominum valde accomodata, stylus Ecclesiasticus, atque optimè moratus, redolens eximia omnium virtutum sanctitatem, etiam vsus Allegoriarum, quas frequens tractat in libris Ezechielis, & Regum non sit tam vtilis in concionibus popularibus, sicut est in scripture, si crebro fiat. Adderem tertio loco Diuum Bernardum, & eius opera, quæ maxime pietatem, & sanctimoniam viri redolent, & absolutissimas eius virtutes, præter suauissimam eloquentiam, quam ore fundit, vt apud melliflua, & sententias quas ex plenitudine cordis eructat, sapientissimè digestas, & ipsiusmet scripturæ vocibus expressas. Ex his tribus Chrysostomus maxime mouet, docendo, & delectando, Gregorius mirum in modum docet delectando, & mouendo. Bernardus spiritualiter delectat mouendo, & docendo. Forte mihi aliquis hoc loco obijciat illa verba, quæ in principio statim cuiusdam Dialogi apud Platonem leguntur. Vnus, duo, tres, & quartus vbi est Augustinum dicit aliquis videris oblitus. Noui admirabilem in omni genere sanctissimi huius viri sapientiam, quam doctè, & fortiter nostræ religionis dogmata explicet, atque confirmet, quam validè refutet Hæreticos, quam prudenter, & copiosè edoceat populum, quantam vbique sanctitatem, & amorem caelestium rerum instillet. Noui præterea tam multos quibus Christi Ecclesia abundat Apostolicos viros, Basilios, Nazianzenos, Hieronymos, Ambrosios, Cyprianos, & alios tum veteres tum etiam recentiores, qui & colantur, & legantur omnino dignissimos.

Eligendus autem quis ex Sanctis Patribus in Patronum.
D. Chrys.

S. Greg.

D. Bernardus.

D. August.

simos esse, verum non omnium serie in institutis pertexere, ut sua cuique pietas suadebit, ita sibi, ex beatissimo illo senatu patrum adificat. Quis vero, si horum temporum in concionando vitia, & torporem intueatur, non merito debeat leuissimam eloquendi quorundam curiositatem, ambitionis spiritum, se ipsos magis quam Christum predicantium, humanarum rerum cupiditatem, spiritualium charismatum, zeli, & verarum virtutum inopiam, quis inquam si hos cum illis sanctissimis viris, & grauitissimis conferat, non rubore suffundatur, & in lacrymas erumpens cum Hieremia exclamet. Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, abscissi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum? Utinam hanc Verbi Dei iacturam, & bonorum predicatorum inopiam respiciant Ij, quorum ad munus hoc pertinet, & nos Concionatores tales aliquando simus, quales nos, & diuina electio exigit, & tanti muneris ratio exposcit, & animarum aeterna salus a nobis iure suo postulat ut possimus letabundi aliquando cedere cum Regio Vate. Docebo iniquos vias tuas & impij ad te conuertentur, & simus de numero eorum, qui ad hoc opus diuinitimum missi, euntes cum lachrymis, ac precibus multis ad Deum suscipiunt & laborum pro Christo tolerantia, mittunt semina sua, venientes autem reportant plenos manipulos exultantes sicut exultant messores in copiosa messe, & victores capta praeda. Haec de persona Concionatoris, quae venerunt in mentem attulimus, deinceps de ipsius Concionatoris opere, quod est ipsa concio acturi.

Finis Libri Tertij.